

Camerata Trajectina

Peeckelharing

Muziek rondom | Musik rund um | Music around Frans Hals

Camerata Trajectina foto: Allard Willemse

MUZIEK IN HET HAARLEM VAN FRANS HALS

Op de schilderijen van Frans Hals en zijn Haarlemse tijdgenoten is veel muziek te zien. In elegante gezelschappen van Dirck Hals zingt men en slaat men de luit, Jan Miense Molenaer portretteert zijn gezin met snaarinstrumenten, Adriaen van Ostade laat de viool klinken in zijn herbergen en boerenstulpjes. Frans Hals zelf geeft de types die hij afbeeldt graag een luit of fluit in handen. Via de muziek kunnen de toeschouwer emblematische boodschappen worden gezonden. In een familieportret verbeeldt de muziek bijvoorbeeld de onderlinge harmonie binnen het gezin, maar in andere situaties staat de muziek juist voor zondig tijdsverdrijf of roepen snaarinstrumenten erotische associaties op. De symbolische arrangementen verhinderen echter niet dat de genrestukken ons iets laten zien van de muzikale werkelijkheid van de Gouden Eeuw. Zo zien we bij de Haarlemse schilders gebruikelijke snaarinstrumenten als luit, citer, muselaar, viool en bas, maar soms ook heel bijzondere instrumenten. Op het *Vrolijk gezelschap* van Molenaer (p.20) is een aartsliut te zien – een luit waarop een verlengstuk is geplaatst ten behoeve van de bassnaren, die daardoor een diepere toon geven. Bijzonder aan het afgebeelde exemplaar is dat het twee knikhalzen bezit. Van de honderden luitachtige instrumenten die nog in musea worden bewaard is er slechts één die dit zo heeft.

Opmerkelijk is ook het laagste instrument van de vioolfamilie, de bas, vol in beeld gebracht door Dirck Hals (p.7). In tegenstelling tot de huidige contrabas, met zijn afgevlakte achterzijde feitelijk een kruising tussen een basviool en een basgamba, ziet men bij Hals een 'zuiver' lid van de vioolfamilie met een formaat tussen de huidige cello en bas in. Het heeft vijf snaren. Vermoedelijk werden deze instrumenten als een achtvoetsinstrument gebruikt, dat wil zeggen, ze speelden de bas op de genoteerde hoogte en niet, zoals de contrabas, een octaaf lager.

Op deze cd hebben we de muziek die op een aantal schilderijen te zien is in klank omgezet. Met name twee combinaties bij Jan Miense Molenaer vragen er als het ware om eens in het echt te worden uitgeprobeerd (3, 16). Onze gedachte is dat schilders zoals

hij uitstekend waren ingevoerd in de muziekpraktijk van hun tijd – ze hadden vaak verwanten die muzikant waren, of ze speelden zelf muziek, en ze hadden natuurlijk instrumenten in hun atelier liggen. Weliswaar zullen ze voor hun genrestukken instrumenten hebben gecombineerd die het oog behaagden, maar de arrangementen blijken ook vanuit muzikaal oogpunt steeds weer zinvol.

Het muziekleven zoals de schilders dat in Haarlem kenden was rijk en levendig. Niet alleen waren er enkele vaardige componisten actief, waarvan Cornelis Tymensz. Padbrué de bekendste was, maar er werd ook veel gezongen door de Haarlemmers zelf. Hun liedcultuur was in omvang en uitstraling de tweede van het land – na Amsterdam. In de stad werden tal van liedbundels gedrukt. Opmerkelijk is de lokale dimensie van titels als *Haarlemsche Duynvreught* (1636), *Sparens Vreughden-Bron* (1643) en *Haarlemsche Winter-Bloempjes* (1647), gevolgd door *Haarlemsche Somer, Lente- en Mei-bloempjes*. Uit al deze boekjes spreekt trots op de mooie stad met zijn liefallige zangeresjes en genoeglijke contreien. De Haarlemse liedjes – gemaakt door dichters als Anthony Janssen, de anonieme Veerder, P. van Goor en de huikmaker Jan Jansz. van Asten - werden door de jongelui graag gezongen tijdens pleziertochten door de duinen en naar het strand, of naar dorpen als Spaarndam, waar het goed paling eten was. De meeste liedjes gaan over liefde, hetzij in pastorale sfeer over herders en herderinnetjes, hetzij over mythologische figuren, of gewoon rechtstreeks gericht aan een meisje. Verder zijn er natuurlijk drinkliederen en is er satire op de vrijerij van lompe of verlegen jongens met lelijke wichten en vuile bruiden (die zwanger het huwelijk gaan). Zulke boertige liedjes werden in het dialect van de streek gezongen, wat het komische karakter versterkt.

Vooral boertige liederen werden door de schilders opgepikt. Jan Miense Molenaer bijvoorbeeld liet zich voor een groot boerenbruiloftsstuk inspireren door Arent Pieter Gysen, een bekend lied over een vechtpartij, van de Amsterdammer Bredero – de schilders zongen ook liedjes van buiten de stad. In Molenaers kelzog schilderde Jan Steen, toen hij in Haarlem was

komen wonen, scènes uit diverse komisch liedjes. *Tweeënlei keus* (ca 1662-1665) is ingegeven door twee liedjes van Bredero over rijke oude mensen die jonge partners zoeken, zijn *Menistenzusje*-schilderijen gaan terug op een lied van Jan Jansz Starter, en ook aan een van zijn *Doktersbezoeken* (ca 1661-1662) ligt een gezongen dialoog ten grondslag. Die liederen hebben we allemaal opgenomen op onze cd *De muzikale Wereld van Jan Steen* (Globe GLO 6040, 1996).

Maakten Molenaer en Steen schilderijen bij liedjes, het omgekeerde kwam ook voor: Haarlemse dichters maakten liederen bij kunstwerken. Een aantal prenten van Adriaen van Ostade is als illustratie gebruikt in *Het vermaakyk Buitenleven, of de Zingende en spelende Boerenvreugd* (Haarlem, weduwe van Hulkenrooy 1716). Anders dan gewoonlijk zijn de gravures niet bij de liederen gemaakt of gezocht, de liederen zijn integendeel bij de gravures gemaakt. De figuren van Ostade spreken al zingende de toeschouwer of elkaar toe. Door de figuren namen en stemmen te geven versterken de Haarlemse dichters, waaronder in elk geval Jan van Elsland, de satirische ondertoon van Ostades prenten. Een aantal van hun liedjes zijn op deze cd opgenomen ([\[20-26\]](#)).

De schilderijen van Molenaer en Steen die satire uit het liederenrepertoire tot onderwerp hebben, lijken een Haarlemse specialiteit zijn geweest. Zij begonnen een bijzondere traditie die door de dichters van *Het vermaakyk Buitenleven* is voortgezet.

Louis Peter Grijp

MUSIK IN HAARLEM IN DER ZEIT VON FRANS HALS

Auf den Bildern von Frans Hals und seinen Haarlemmer Zeitgenossen ist viel Musik zu sehen. In eleganten Gesellschaften von Dirck Hals wird gesungen und man schlägt die Laute, Jan Miense Molenaer porträtiert seine Familie mit Saiteninstrumenten, Adriaen van Ostade lässt die Geige erklingen in seinen Herbergen und Bauernstuben. Frans Hals selbst gibt den Figuren, die er malt, gerne eine Laute oder Flöte in die Hände. Mittels der Musik können dem Betrach-

ter emblematische Botschaften übermittelt werden. In einem Familienporträt stellt die Musik z. B. gegenseitige Harmonie innerhalb der Familie dar, in anderen Situationen jedoch steht die Musik gerade für sündigen Zeitvertreib oder rufen die Saiteninstrumente erotische Assoziationen hervor. Die symbolischen Arrangements verhindern aber nicht, dass uns die Genrestücke Einblicke verschaffen in die musikalische Wirklichkeit des Goldenen Zeitalters. So sehen wir bei den Haarlemmer Malern gebräuchliche Saiteninstrumente wie Laute, Cister, Virginal, Geige und Bass, manchmal aber auch ganz besondere Instrumente. Auf dem Bild *Fröhliche Gesellschaft von Molenaer* (S.20) ist eine Erzlauta zu sehen - eine Laute, an der eine Verlängerung für die Basssaiten angebracht ist, die dadurch einen tieferen Ton geben. Das Besondere an dem abgebildeten Exemplar ist, dass es zwei Knickhälse besitzt. Von hunderten lautenartiger Instrumente, die noch in den Museen aufbewahrt werden, gibt es nur eine, die diese Besonderheit aufweist.

Bemerkenswert ist auch das tiefste Instrument der Geigenfamilie, der Bass, groß ins Bild gesetzt durch Dirck Hals (S.7). Im Gegensatz zum heutigen Kontrabass - mit seiner abgeflachten Rückseite eigentlich eine Kreuzung zwischen Bassgeige und Bassgambe - sieht man bei Hals ein 'reines' Mitglied der Geigenfamilie mit einem Format zwischen dem heutigen Cello und dem Bass. Es hat fünf Saiten. Vermutlich wurden diese Instrumente wie ein Achtfuß-Instrument verwendet, d. h. man spielte den Bass in der notierten Höhe und nicht, wie beim Kontrabass, eine Oktave tiefer.

Auf dieser CD haben wir die Musik, die auf einer Reihe von Bildern zu sehen ist, in Klang umgesetzt. Besonders zwei Kombinationen bei Jan Miense Molenaer verlangen gerade zu danach, um einmal real ausprobiert zu werden ([\[3\]](#), [\[16\]](#)). Unsere Idee ist, dass Maler wie er in besonderer Weise vertraut waren mit der Musikpraxis ihrer Zeit - sie hatten häufig Verwandte, die Musiker waren, oder sie spielten selbst Musik, und sie hatten natürlich Instrumente in ihren Ateliers liegen. Wohl werden sie für ihre Genrebilder Instrumente gewählt haben, die dem Auge behagten,

aber die Instrumentenkombinationen scheinen auch aus musikalischer Sicht immer wieder Sinn zu machen. Das Musikleben, so wie es die Maler in Haarlem kannten, war reich und lebendig. Es waren nicht nur etliche geschickte Komponisten aktiv, von denen Cornelis Tymensz. Padbru   der bekannteste war, sondern es wurde auch viel gesungen durch die Haarlemmer selbst. Ihre Liedkultur stand nach Umfang und Ausstrahlung an zweiter Stelle - hinter Amsterdam. In der Stadt wurde eine Reihe von Liederb  chern gedruckt. Bemerkenswert ist die lokale Dimension der Titel wie *Haerlemsche Duynvreught* ('Haarlemmer D  nenfreude', 1636), *Sparens Vreughden-Bron* ('Sparens Freudenbron', 1643) und *Haerlemsche Winter-Bloempjes* ('Haarlemmer Winterblumen', 1645), gefolgt durch *Haerlemsche Somer-, Lente- und Mei-Bloempjes* ('Haarlemmer Sommer-, Frühlings- und Maienblumen'). Aus all diesen Büchern spricht Stolz auf die schöne Stadt mit seinen anmutigen Sängerinnen und der angenehmen Umgebung. Die Haarlemmer Lieder - verfertigt durch Dichter wie Anthony Janssen, P. van Goor, Veerder und Jan Jansz. van Asten - werden durch die jungen Leute gerne gesungen während fröhlicher Ausflüge in die D  nen und zum Strand oder zu Dörfern wie Spaarndam, wo man gut Aal essen konnte. Die meisten Lieder handeln von der Liebe, sei es in pastoraler Sphäre über Schäfer und Sch  ferinnen, sei es über mythologische Figuren oder ganz gewöhnlich direkt an Mädchen gerichtet. Ferner gibt es natürlich Trinklieder, und es gibt eine Satiren auf das Liebeswerben schüchterner Jungen um hässliche Mädchen und faule Br  ute (die schwanger die Ehe eingehen). Solche komischen Lieder werden in dem lokalen Dialekt gesungen, was den komischen Charakter verst  rkst.

Vor allem komische Lieder werden durch die Maler aufgegriffen. Jan Miense Molenaer z. B. lie  t sich für ein großes Bauernhochzeitsbild inspirieren durch Arent Pieter Gysen, ein bekanntes Lied über eine Rauferie von dem Amsterdamer Bredero - die Maler sangen auch Lieder von außerhalb der Stadt. In Molenaers Kielwasser malte Jan Steen, als er sich in Haarlem niedergelassen hatte, Szenen aus verschie-

denen komischen Liedern. Das Bild *Zweierlei Wahl* (ca 1662-1665) beruht auf zwei Liedern von Bredero über reiche alte Menschen, die junge Partner suchen, seine *Mennonitenschwester-Bilder* gehen zurück auf ein Lied von Jan Jansz Starter, und auch einem von seinen *Arztbesuchs-Bilder* (ca 1661-1662) liegt ein gesungener Dialog zu Grunde. Diese Lieder haben wir sämtlich auf unserer CD *De muzikale Wereld van Jan Steen* (Globe GLO 6040, 1996) eingespielt.

Machten die Haarlemmer Maler Molenaer und Steen Bilder nach Liedern, kam das Umgekehrte auch vor: Haarlemmer Dichter machten Lieder nach Kunstwerken. Eine Anzahl von Drucken von Osta  de ist als Illustration verwendet in *Het vermaalklyk Buitenleven, of de Zingende en spelende Boerenvreugd* ('Das vergnügte Landleben oder die singende und spielende Bauernfreude', Haarlem, Witve von Hulkenroy 1716). Anders als üblich sind die Gravuren nicht nach den Liedern angefertigt oder ausgesucht worden, die Lieder sind im Gegenteil nach den Gravuren gemacht. Die Figuren von Ostade sprechen auf diese Weise singend zum Betrachter oder zueinander. Indem sie den Figuren Namen und Stimmen geben, verstören die Haarlemmer Dichter, daunter in jedem Fall Jan van Elsland, den satirischen Unterton der Bilder. Etliche ihrer Lieder sind auf dieser CD aufgenommen (20-26).

Die Gemälde von Molenaer und Steen, die Satire aus dem Liedrepertoire zum Gegenstand haben, scheinen eine Haarlemmer Spezialität gewesen zu sein. Sie stehen am Anfang einer besonderen Tradition, die durch die Dichter von *Het vermaalklyk Buitenleven* fortgesetzt wurde.

Louis Peter Grijp

HAARLEM MUSIC IN THE TIME OF FRANS HALS

Music is a frequent theme in the paintings of Frans Hals and his Haarlem contemporaries. In Dirck Hals's elegant gatherings people sing and play the lute, Jan Miense Molenaer portrays his family with string instruments, while Adriaen van Ostade has people playing the violin in his taverns and peasant cottages. Frans Hals likes to put a lute or a flute in the hands of those he portrays. The artist uses music to send emblematic messages to the viewer. In a family portrait music-making represents a harmonious family, but in other situations it will symbolise ungodly pastimes, with the string instruments evoking erotic associations. The symbolic arrangements however do not prevent the genre paintings from showing us something of the music scene during the Golden Age. The Haarlem painters show us the more common string instruments such as the lute, cittern, virginals, violin and bass, but we occasionally also get a look at some very unique instruments. Molenaer's *Merry Company* (p.20) shows an archlute - a lute with an extended neck to give the bass strings a deeper tone. The version in Molenaer's painting has two bent necks. Of the hundreds of lute-like instruments still preserved in museums today only one of this version has survived.

Also interesting is the place of honour Dirck Hals (p.7) gives to the member of the violin family lowest in pitch, the bass. Unlike the modern contrabass with its flat back, which is in fact a cross between a bass violin and a bass gamba, Hals shows us a 'pure' member of the violin family with a format somewhere between the modern cello and the bass. It has five strings. These instruments were probably used as a 8-foot instrument, that is, they played the bass on the pitch noted and not an octave lower as with the contrabass.

On our cd we have set the music given on a number of paintings to sound. Two combinations by Jan Miense Molenaer in particular beg to be put to the test, as it were ([3], [16]). We believe that painters like Molenaer had an excellent understanding of the music of their time. They often had relatives who were musicians, or they played something them-

selves, and they certainly had instruments lying about their workshops. We can be sure they used in their genre pieces combinations of instruments which not only pleased the eyes but also made sense from a musical point of view.

The music scene familiar to the painters in Haarlem was thriving and lively. Not only were various talented composers producing works (Cornelis Tymensz Padbruë being the most well-known) the Haarlemers enjoyed singing. In Holland their song culture was second only to Amsterdam in scope and brilliance. Scores of song collections were printed in the town. Strikingly, many titles have a local reference: *Haerlemsche Duyvreugt* (Haarlem Dune Delight, 1636), *Sparends Vreughden-Bron* (Spaarme's Source of Joy, 1643) and *Haerlemsche Winterbloempjes* (Haarlem Winter Flowers, 1645), followed by *Haerlemsche Somer-, Lente- and Meibloempjes* (Summer, Spring and May Flowers). All these collections speak proudly of the splendid town with its winsome singers and pleasant districts. Young people enjoyed singing the Haarlem songs, with verses by poets such as Anthony Janssen, P. van Goor, Veerde and Jan Jansz van Asten, on outings to the dunes and the beach, or to villages like Spaardam where they were sure of a tasty snack of eels. Most of the songs are about love (whether pastoral or not), about herdsmen and herdswomen, about mythological figures, or are written directly to a particular girl. There are also of course the drinking songs and the satires about the courtship of ungainly or shy young lads with ugly wenches and 'fallen' brides (who enter marriage pregnant). Playful songs sung in the regional dialect intensified the comical character.

The painters picked up on mainly the playful songs. Jan Miense Molenaer for instance was inspired by *Arent Pieter Gysen*, a well-known song about a fight written by the Amsterdamer Bredero for a large painting of a peasant wedding - the painters also sang songs from outside the town. Jan Steen, in Molenaer's wake, painted scenes from various comical songs when he went to live in Haarlem. *Choice between age and youth* (ca. 1662-1665) was inspired by two songs written by Bredero about wealthy older

folks looking for young partners. His *Mennonite sister* paintings go back to a song by Jan Jansz Starter and one of his *Doctor's Visits* (ca. 1661-1662) is based on sung dialogue. These songs are all on our cd, *The musical World of Jan Steen* (Globe GLO 6040,1996).

While Molenaer and Steen made paintings based on known songs, the reverse also happened: Haarlem poets made songs for works of art. A number of Adriaen van Ostade's etchings were used as illustration in *Het vermaaklyk Buitenleven, of de Zingende en spelende Boerenvreugd* (A Delightful Country Life, or Singing and Playing Peasant Pleasures, Haarlem, Widow van Hulkenroy 1716). Here, the prints were not made or found for the songs, rather the songs were made based on the prints.

Van Ostade's figures address the listener or each other in song. By giving the figures names and voices the Haarlem poets, for instance Jan van Elsland, emphasise the satirical undertone of Ostade's prints. A number of their songs are recorded on this cd ([\[20-26\]](#)).

The paintings by Molenaer and Steen with satire from the song as subject seem to reflect a Haarlem métier. They began a unique tradition carried on by the poets of *Het vermaaklyk Buitenleven*.

Louis Peter Grijp

Dirck Hals - *De solo*, ca. 1631. Akademie für bildenden Künste, Wenen. De jongeman speelt op de basviool en zingt daar zo te zien bij.

Dirck Hals - *Das solo*, ca. 1631. Akademie für bildenden Künste, Wien. Der junge Mann spielt auf der Bassgeige und offenbar singt er gleichzeitig dazu.

Dirck Hals – *The solo*, ca. 1631. Akademie für bildenden Künste, Vienna. The young man is playing the bass violin and singing.

CAMERATA TRAJECTINA

Het ensemble Camerata Trajectina ('Utrechts muziekgezelschap', opgericht 1974) heeft naam gemaakt met haar voortdurende pleidooi voor de Nederlandse muziek vanaf de Middeleeuwen tot en met de 17e eeuw. De programma's van het ensemble zijn veelal gebouwd rond thema's en personen uit de vaderlandse geschiedenis, zoals Hooft, Bredero, Huygens, Vondel, Gysbert Japix, Coornhert, Willem van Oranje, Menno Simons, de Tachtigjarige Oorlog en de godsdienstwisten. Een tweede lijn is de samenhang tussen schilderkunst en muziek, in verband met de tentoonstellingen Music and Painting (Hoogsteder, Den Haag 1995) en Jan Steen (Rijksmuseum, Amsterdam 1996). Het ensemble werkte mee aan de Nationale Herdenkingen van de Unie van Utrecht (1979), Willem van Oranje (1984), Constantijn Huygens (1987), Dirck Volkertszoon Coornhert (1990), de Vrede van Munster (1998) en de Verenigde Oostindische Compagnie (2002).

Het ensemble gaf honderden concerten in Nederland en Vlaanderen, in de meeste andere landen van Europa, in Mexico, Canada, de Verenigde Staten, Indonesië en Ghana. Camerata Trajectina nam zes lp's en zestien cd's op met Nederlandse muziek voor de labels Globe en Philips Classics.

CAMERATA TRAJECTINA

Das Ensemble Camerata Trajectina ('Utrechter Musikvereinigung', gegründet 1974) hat sich einen Namen gemacht mit dem fortduernden Eintreten für niederländische Musik vom Mittelalter bis zum 17. Jahrhundert. Die Programme des Ensembles beruhen häufig auf Themen und Personen aus der niederländischen Geschichte, so gab es Programme zu Hooft, Bredero, Huygens, Vondel, Gysbert Japix, Coornhert, Wilhelm von Oranien, Menno Simons, dem Achzigjährigen Krieg und den Religionsstreitigkeiten. Eine zweite Linie ist der Zusammenhang zwischen Malerei und Musik im Verbund mit den Ausstellungen Music and Painting (Hoogsteder, Den Haag 1995) und Jan Steen (Rijksmuseum, Amsterdam 1996). Das Ensemble wirkte mit an den Nationalen Jubiläen der Union von Utrecht (1979), Wil-

helm von Oranien (1984), Constantijn Huygens (1987), Dirck Volkertszoon Coornhert (1990), dem Frieden von Münster (1998) und der Vereinigten Ostindischen Compagnie (2002).

Das Ensemble gab hunderte von Konzerten in den Niederlanden und Flandern, in den meisten anderen Ländern Europas, in Mexico, Kanada, den USA, Indonesien und Ghana. Camerata Trajectina nahm bislang für die Labels Globe und Philips Classics sechs LPs und 16 CDs mit niederländischer Musik auf.

CAMERATA TRAJECTINA

The Camerata Trajectina ensemble ('Utrecht Music Company', set up in 1974) has made a name for itself in playing Dutch music from the Middle Ages through the 17th century. The group's repertoire is primarily built up round themes and individuals from Dutch history such as Hooft, Bredero, Huygens, Vondel, Gysbert Japix, Coornhert, Willem van Oranje, Menno Simons, the Thirty Years' War and religious disputes. A second theme is the relationship between painting and music, in connection with the exhibitions Music and Painting (Hoogsteder, The Hague 1995) and Jan Steen (Rijksmuseum, Amsterdam 1996). The ensemble took part in the National Com memorations of the Union of Utrecht (1979), Willem van Oranje (1984), Constantijn Huygens (1987), Dirck Volkertszoon Coornhert (1990), the Peace of Westphalia (1998) and the Dutch East India Company (2002).

The ensemble has given hundreds of concerts: in Holland and Flanders, in most of the other European countries, in Mexico, Canada, the United States, Indonesia and Ghana. Camerata Trajectina has recorded six lp's and sixteen cds of Dutch music for Globe and Philips Classics.

[1] DRINCK-LIEDT OP DE PEECKEL-HARINGH

Stemme: Qu'il & bon, bon, bon, bon, bon. Tekst en melodie uit *Haerlemsche Winter-Bloempjes*, 1647

Loflied op de pekelharing oftewel de zoute haring, die dorstig maakt. In dit lied wordt er al zingend een heel vat bier doorheen gejaagd. De drinkebroer die Frans Hals verscheidene malen heeft geschilderd (zie cover) werd niet voor niets *Monsieur Peeckelhaering* genoemd.

TRINKLIED AUF DEN PICKELHERING

Loblied auf den Pickelherring oder Salzhering, der durstig macht. In diesem Lied wird da singend ein ganzes Fass Bier geleert. Der Trinkkumpan, den Frans Hals verschiedene Male gemalt hat (siehe cover) wird nicht umsonst Monsieur Peeckelharing genannt.

DRINKING SONG TO THE PICKLED HERRING

An ode to the pickled herring, i.e. salted herring - it makes you thirsty. They get through a whole cask of beer while singing this song. The drunkard Frans Hals painted several times (see cover) was called *Monsieur Peekcelharing* for good reason.

Haringh is soo bon, bon, bon,
Om eens op te drincken.¹⁾
Sa, ontsteekt de ton, ton, ton,
Laet de Bekers klincken.
Daer, daer, daer hebje van het Nat;
Drinckt vry, daer is noch meer in 't Vat.

Maetje dat geldt jou, jou, jou,
Sóó ien proper teuchje;
Wiljer tweetjes nou, nou, nou,
Elck die drinck sen meuchje.
Drie, drie, drie maeckt een Claver-blat;²⁾
Drinckt vry, daer is noch meer in 't vat.

Daer was drooghte, ja, ja, ja,
Geef jy 't sulcken neepje?³⁾
Schencker kom, kom, dra, dra, dra,
Brentgh ons vocht uyt 't Scheepje.⁴⁾

Soo, soo, soo, wel bekomje dat;
Drinckt vry, daer is noch meer in 't vat.

't Steeltje⁵⁾ moeter by, by, by,
't Sel te beter klemmen;
Peeckel-haringh, wy, wy, wy
Doen jou lustig swemmen.
Sa, sa, sa Vrienden haestje wat;
Drinckt vry, en laet geen Bier in 't vat.

'T Vaetje rommelt, och, och, och!
't Kraentje wil niet loopen.
Heeft de Brouster noch, noch, noch?
Jaese, sou ick hoopen.
Wy, wy, wy singhen overlaynt:
Ons Paters-vaetje⁶⁾ dat is uyt.

¹⁾toosten ²⁾drie glazen bier die door één persoon worden uitgedronken, op gezondheid, vreugde en een goede slaap ³⁾neem jij een stevige teug ⁴⁾drinkschaal waarop schepen zijn afgebeeld ⁵⁾staartje ⁶⁾het beste vat

[2] TOT LOF VAN SPARENS-STADT, met haren

Nymphes

Stemme: Van Florida so het wesen mach. Tekst en melodie uit *Sparens Vreughden-Bron* I, 1643

Goden, daal neder uit de hemel en kom luisteren naar onze nimfjes die zo prachtig zingen aan de oever van het Spaarne (de rivier die door Haarlem stroomt). Het zijn keurige meisjes, de trots van onze stad. Het liedboekje *Sparens Vreughden-Bron* (1643) is naar hen genoemd.

ZUM LOB DER SPARENS-STADT, mit ihren Nymphen

Gott, steig herab vom Himmel und komme, die Nymphen zu hören, die so prächtig singen am Ufer der Spaarne (den Fluss, der durch Haarlem fließt). Es sind hübsche Mädchen, der Stolz unserer Stadt. Das Liederbuch *Sparens Vreughde-Bron* ('Sparens Freudenbronn', 1643) ist nach ihnen benannt.

PRAISING THE SPAARNE'S TOWN

Gods, descend from on high and come and listen to our little nymphs who sing so beautifully on the bank of the Spaarne (the river that runs through Haarlem). They are lovely girls, the pride of our town. The song-book *Sparens Vreughe-Bron* ('Spaarne's Source of Joy', 1643) was named after them.

Ontsluyt nu, Goden, uwe sael,
En komt omlaegh vry al te mael,
Besoeckt ons vrolick Spaeren,
Daer 't oor van d'Echo wert gestreelt,
Als 't Maegdegoetje queelt,
Die daer te saem vergaren.

'T is niet dan soete vrolickheyt,
Dat daer uyt liefde wert verspreyt,
Van gantscher herten sinne,
Het quinckelerter al wat leeft;
(Dat Boom en Blaetjens beeft)
Door dese Bron-Goddinne.

Ons stomme Oever staat en pronckt,
En met haer flicker-oogen lonckt,
Haer Stroomtje schijnt te spreken,
Waer leyt in 's werelts gront een padt,
Dat by dees Sparens-Stadt,
Mach werden vergeleken?

Hae kleyne werelt vol vermaeck,
Weest altijt d'onveralste Baeck,
In 's werelts duysterheden.
Die yeder tot de Deughe Wijst,
Daer niet als lof uyt rijst,
Tot eer van goede zeden.

Leeft sonder opspaect voor en naer,
In Christen vreughe met malkaer,
Stoot alle quaedt ter zijden,
Op dat u naesten even Mensch,
U brenghe wensch nae wensch,
In dese laetste tijden.

Verbreyt de deught.

3] DE CONINGINNE ALCIONES DROOM

Stem: Nova. Tekst (Veerde) en melodie uit *Haerlemsche Winter-Bloempjes*, 1647

Alcione, dochter van de windgod Aeolus, droomt dat zij langs het strand loopt en het lichaam van haar geliefde echtgenoot Ceyx ziet aanspoelen. Zij waren erg gelukkig met elkaar geweest en hadden elkaar Zeus en Hera genoemd. Ovidius vertelt het verhaal zo dat Ceyx schipbreuk lijdt en Alcione zijn lichaam vindt. Ze springt dan in zee, waarna beiden in ijsvogels veranderen – als straf voor hun overmoed.

KÖNIGIN alciones traum

Alcione, Tochter des Windgottes Aeolus, träumt, dass sie am Strand entlang läuft und den angespülten Leichnam ihres geliebten Gatten sieht. Sie waren sehr glücklich zusammen gewesen und hatten einander Zeus und Hera genannt. Ovid erzählt die Geschichte so, dass Ceyx Schiffbruch erleidet und Alcione seinen Leichnam findet. Sie springt dann ins Meer, wonach sich beide in Eisvögel verwandeln - als Strafe für ihren Übermut.

QUEEN ALCYONE'S DREAM

Alcyone, daughter of the wind god Aeolus, dreams that she is walking along the beach and sees the body of her beloved husband Ceyx wash ashore. They had been very happy together and had called each other Zeus and Hera. In Ovid's version Ceyx is shipwrecked and Alcyone finds his body. She then jumps into the sea, after which both become ice-birds, as punishment for their recklessness.

Ach Droom! hoe quelt ghy mijn ghedachten,
En drijft my uyt in onghewisse klachten,
Langhst de kant, Van het Strandt,
Om mijn Ceyx te vinden?
Woeste see, Dit 's mijn be'e: Laet dees Ree
Mijn verstorven Liefjes Rif op dringhen,
Dat ick hem noch nae sijn doot
Mach beweenen in mijnen schoot,
En om sijn kouwen Hals mijn armen wringhen.

Jan Miense Molenaer – *Zelfportret met familieleden*, 1634-1636.
Frans Halsmuseum, Haarlem.

Jan Miense Molenaer portretteert hier zichzelf met zijn broers en zusjes. Ze hebben hun mooiste kleren aangetrokken en maken gezamenlijk muziek. Ze laten zo zien dat ze niet onbemiddeld zijn – muziek maken was toen ook al een dure hobby. Bovendien vertelt Molenaer ons via de muziek dat de kinderen goed met elkaar overweg kunnen: het is een harmonieus gezin.

Rechts van het midden staat Jan zelf, zo'n jaar of 25 oud. Alle kinderen om hem heen zijn broertjes en zusjes. De twee oudere mannen links achter zijn halfbroers; ze houden het portret van hun overleden moeder vast. Jans eigen moeder en zijn vader kijken trots toe vanuit de grote portretten aan de muur.

Helemaal links bespeelt Jans zusje Geertruid de citer, een klein tokkel-instrument met metalen snaren dat in de Gouden Eeuw heel populair was bij meisjes. Haar broer Bartolomeus speelt viool, Adriaan tokkelt de luit en Maria zingt. Ze houdt haar mond een beetje open – helemaal open zou niet deugd genoeg zijn – en ze slaat met haar hand de maat. Antony speelt op de bas. Samen vormt het gezin een ensemble van tokkel- en strijkinstrumenten dat niet alleen mooi is om te zien, maar ook in werkelijkheid prachtig klinkt.

We laten Maria het lied Alciones Droom [3] zingen. Ze wordt begeleid op citer en luit, viool en bas, precies zoals op het schilderij.

Jan Miense Molenaer – *Selbstportrait mit Familie*,
1634-1636. Frans Halsmuseum, Haarlem

Jan Miense Molenaer portraziert hier sich selbst mit seiner Familie. Sie haben ihre besten Kleider angezogen und machen zusammen

Musik. Sie machen so deutlich, dass sie nicht unbemittelt sind - Musizieren war damals auch ein teures Hobby. Überraschend teilt uns Molenaer mittels der Musik mit, dass die Kinder gut miteinander auskommen: es ist eine harmonische Familie.

Rechts von der Mitte steht Jan selbst, etwa 25 Jahre alt. Alle Kinder um ihn herum sind seine Brüder und Schwestern. Die zwei älteren Männer hinter links sind Halbbrüder. Sie halten das Porträt ihrer verstorbenen Mutter. Jans eigene Mutter und sein Vater blicken stolz aus den großen Porträts an der Mauer herab.

Ganz links spielt Jans Schwester Geertruid die Cister, das ist ein kleines Zupfinstrument mit Metallsaiten, das während des 17. Jahrhunderts bei Mädchen sehr populär war. Ihr Bruder Bartolomeus spielt Geige, Adriaan zupft die Laute und Maria singt. Sie öffnet ihren Mund nur wenig - ihr weiter zu öffnen wäre nicht vornehm genug - und mit der Hand schlägt sie den Takt. Antony spielt auf dem Bass. Zusammen bildet die Familie ein Ensemble, das nicht nur schön anzuschauen ist, sondern auch in Wirklichkeit hervorragend klingt. Wir lassen Maria das Lied Alciones Droom [3] singen. Sie wird begleitet von Cister und Laute, Geige und Bass, also genau so wie in dem Gemälde.

Jan Miense Molenaer – *Self-portrait with Family*,
1634-1636. Frans Halsmuseum, Haarlem.

Here, a self-portrait with family by Jan Miense Molenaer. They have put on their best clothes and are making music together. It is quite obviously a family with means; making music was an expensive hobby in those days as well. Molenaer also uses music-making to show us how well the children get along together: it is a harmonious family.

Jan, about 25 years old here, is standing to the right of the middle. All the children round him are brothers and sisters. The two older men behind to the left are half-brothers; they are holding the portrait of their deceased mother. Jan's own mother and father look proudly on from the big portraits on the wall.

To the far left Jan's sister Geertruid plays the cittern, a plucked instrument with metal strings that was very popular among young girls in the Golden Age. Her brother Bartolomeus plays the violin, Adriaan plucks the lute and Maria sings. Her mouth is slightly open - fully open would not be proper - and beats time with her hand. Together the family make up an ensemble playing various kinds of string instruments that are both beautiful to look at and, in actuality, lovely to listen to. We have Maria sing Alciones Droom [3]. She is accompanied by the cittern and the lute, violin and bass, exactly like in the painting.

O wee! o wee! ick sie de baren
Sich steyg'ren op, en fluxen tem Hemel varen:
Dan terstondt,, in de grondt,, weer ter neder dalen.
'k Hoor de windt,, staegh begint,, als ontsint,
Met een naer gheruysh sijn A'em t'erhalen,
Dat de droeve Locht en zee
Drijft vol jammer, en vol wee,
En boven haer voor langh-gestelde palen.

Ick sie, ick sie, daer yet beweghen,
Dat sich verheft, en drijft de golven teghen:
Komt vast aen,, dies ick gaen,, vol benauwt
verlanghen;
Ick beswijk,, 't is ghelyck,, als een Lijck,
Dat de storm dees' Oever een doet pranghen:
Ach het is mijn waerde Vrient!
Heme!! 'k heb dit wel verdient:
Dies blijf ick aen sijn Lichaem eeuwigh hanghen:

4 'S GOUDTS KRACHTEN

Stemme: Hey! hoe helder schijnt'et Maentje. Tekst (Anthony Jansen) en melodie uit *Haerlemsche Winter-Bloempjes*, 1647

De kracht van het goud blijkt uit het verhaal over de jageres prinses Atalante, die heel hard kon lopen en alleen wilde trouwen met een man die haar in snelheid de baas was. Wie van haar verloor moest sterben. Hippomenes maakte weinig kans, maar liet listig tijdens de wedstrijd drie gouden appels vallen – en die kon Atalante niet laten liggen. Zo is het nog steeds: goud speelt een belangrijke rol bij de vrijerij, alleen deugdzaamheid is onvoldoende. Goud maakt lelijke meisjes mooi en lampe kerels aantrekkelijk. Moet ik nu huilen of lachen om die dwaasheid, zoals eersteds de wijsgeren Heraclitus en Democritus?

DIE KRAFT DES GOLDES

Die Kraft des Goldes wird deutlich in der Geschichte über die jagende Prinzessin Atalante, die sehr schnell laufen konnte und nur einen Mann heiraten wollte, der ihr an Schnelligkeit überlegen war. Wer gegen sie verlor musste sterben. Hippomenes hatte

kaum eine Chance, listig wie er war, ließ er jedoch während des Wettkaufes drei goldene Äpfel fallen – und die konnte Atalante nicht liegen lassen. So ist es immer wieder: Gold spielt eine wichtige Rolle beim Liebeswerben, reine Tugendhaftigkeit ist unvollkommen. Gold macht hässliche Mädchen schön und schlechte Kerle anziehend. Soll ich nun heulen oder lachen wegen der Dummheit, so wie ehedem die Weisen Heraclitus und Demokrit?

THE POWER OF GOLD

The power of gold is illustrated in the tale of the huntress Atalante, a princess who was a very fast runner and would only marry a man who could beat her in a foot race. Those who lost, must die. Hippomenes, knowing he had no chance of winning, had been given three golden apples to roll in front of her during the race. Atalante could not resist bending over to pick them up. And so it is still today: gold plays an important role in courtship; only virtuousness is inadequate. Gold makes plain girls beautiful and loutish boys attractive. Should I cry or laugh at this foolishness, like the philosophers Heraclitus and Democritus once did?

Wis ghy hadd'et spel verloren,
Hippomenus aerdigh gast,
Maer ghy kond' de Maeght bekoren,
Daerse wel me was ghepast:
Met Goudt, 't gheen bouwt
Liefd' en soete Min;
't Goudt heeft groote krachten in.

Die een Vrijster thans wil vrij'en,
Soo hy niet veel Goudt en heeft,
Wis sou sal hy niet bedy'en,¹⁾
Schoon sijn doen nae deughde streeft:
Maer Goudt, dat trouwt,
En dat bouwt de Min:
't Goudt heeft groote krachten in.

Is een Meysje scheef, of scheeltjes;
Isse bruyn²⁾ ghelyck een kaeuw:
Isse swart, of isse geeltjes,

Isse grijs, of isse grauw:
Soo 't Goudt, bedouwt
Heure slimme le'en,
't Knechtjen isser me te vre'en.

Gheen soo groven, botten Lompert:
Gheen soo overdommen Loer;³⁾
Gheen soo dobbelslechten Plompert,
Tart de kinckel of sen Moer:
Soo 't Goudt, maer smout⁴⁾
Sijne bottigheydt,
Soo ist knoopjen haest ghe-leydت.⁵⁾

'k Weet niet of ick nu wil suchten,
Met den droeven Heraclijt,⁶⁾
Of dat ick met veel ghenuchten,
Lachen wil met Democrijt,⁷⁾
Om 't Goudt, 't gun't⁸⁾ stout
Ider maeckt in Min:
't Goudt heeft grote krachten in.

¹⁾ slagen ²⁾ jonker ³⁾ lomperik ⁴⁾ smeert ⁵⁾ is het huwelijk
snel gesloten ⁶⁾ wijsgeer die weende om de dwaashededen
der mensen ⁷⁾ wijsgeer die erom lachte ⁸⁾ hetgeen

Twee dansen uit het Luitboek van Thysius (Leiden, ca 1600):

Zwei Tänze aus dem Lautenbuch von Thysius (Leiden um 1600):

Two dances from Thysius Lute Book (Leyden, ca. 1600):

[5] ALLEMANDE QUAET PAERDT Allemande Böses Pferd Almain Angry Horse

[6] DAER IS EEN LEEUWERCK DOOT GHEVALLE Es ist eine Lerche zu Tode gestürzt A lark has dropped dead

[7] GEYLE HERTOGINNE

Stemme: Granida Princesse. Tekst (P. van Goor) en
melodie uit *Sparens Vreughden-Bron I*, 1643

Liedesklacht, gebaseerd op het toneelstuk Hertoginne
van Savoie en Don Juan de Mendossa van Theodoor Rodenburg (1619). De hertogin van Savoie beklagt zich dat haar man Mendossa zich niet voor haar interesseert, terwijl zij overloopt van liefde voor hem. Ze wil een pelgrimage ondernemen en wordt heen en weer geslingerd tussen haar gevoelens en haar verstand, dat zegt dat ze haar liefde moet opgeven.

WOLLÜSTIGE HERZOGIN

Diese Liebesklage basiert auf dem Theaterstück 'Die Herzogin von Savoie und Don Juan de Medossa' von Theodoor Rodenburg (1619). Die Herzogin beklagt sich, dass ihr Mann sich nicht für sie interessiert, obwohl sie ihn leidenschaftlich liebt. Sie möchte eine Wallfahrt machen und wird hin und her gerissen zwischen Leidenschaft und Verstand, der ihr rät, der Liebe zu entsagen.

RANDY DUCHESS

Love complaint based on the play 'The Duchess of Savoy and Don Juan de Mendossa' by Theodoor Rodenburg (1619). The duchess complains that her husband has no interest in her, although she is head over heels in love with him. She wants to go on a pilgrimage and hovers between passion and reason - would it not be better to leave him?

Geyle Hertoginne,
Segh waer wilt ghy hene?
Hooghe Vrouw, ick bidt u doch bedaert,
Offert ghy u Minne (Princes) aan die gene,
Die noyt wenst met u te zijn ghapaert?
Sal dan u eer en wijt-beruchte faem,
Door soo een daet verliesen haren naem?

Sout ghy gaen Beminnen,
En u Hof verlaten,
In een schijn van Pellegrims gewaet?
Keer u woeste sinnen,

Wilt dees wreetheyt haten?
Keert weerom, ey keert eer 't is laet:
Denckt om u eer, en u door-luchtigh bloedt,
Ghy schent u naem, en geesselt het gemoet.

Schoon dat mijn reden,
Soeckt van 't geen te trekken,
Daer mijn ziel op 't hoogste punt nae haeckt,¹⁾
Ben ick niet te vreden;
Jae ick schijn te gecken,
Met mijn selfs, ach! hoe mijn ziel nu blaect,
Door Liefdens-kracht in toomeloose lust,
Die niet kan zijn dan van Mendos geblust.

De Min die hout sijn beurt, en gaet de Werelt tarten.
Nu dwinght hy 't Vrouwen Ziel, dan Mannelicke harte.

¹⁾ verlangt, nl. naar u

8 AENHOORT DIT DROEVE KLACHJE

Voys: Tous les soldats de Fran  e. Tekst en melodie uit *Haerlemsche Winter-Bloempjes*, 1647

Stotterlied van een jongeman die zich 's nachts in doodsnood heeft gewaand, achtervolgd door diertjes die hem belaagden. Als we de grap goed begrijpen waren het muggen, en kan de jongen alleen door liefde van zijn muggenleed worden verlost.

H  RT DIESE TRAURIGE KLAGE

Stotterlied eines Jünglings, der sich eines Nachts in Todesnot wähnte, verfolgt durch Tiere, die ihm nachstellten. Wenn wir den Scherz richtig verstehen, waren es Mücken, und der Junge kann allein durch die Liebe von der M  ckenplage erlöst werden.

LISSEN TO THIS SAD COMPLAINT

A stutter song about a young man who dreamt he was in the throes of death, pursued by little animals that torment him. If we understand the joke correctly, they were mosquitoes and only love can relieve the young man of his distress.

Die noodt die voormaels is gehele' en,
Die maeckmen yder graegh ghemeen.

Aenhoort dit droeve klachje,
Van do do do d'overgrooten noodt:
Ki ick was lest op een Nachje
In pij pij pij prijckel van de doodt.¹⁾
Ick had' my selfs begheven,
In 't woest en nare woudt,
Noch was ick van mijn leven,
Niet alsoo se se se se seer benouwt.

Onder de Lommer-boomen,
In 't na na na nat bedouwde Gras,
Si si is veel ghediert ghekommen,
Dat my my my my te machtigh was:
Sy teghen daer aen 't plucken,
En trocken my om 't meest;
Ick docht in dit verdrucken:
Och, och! Ick ge ge ge ge geef de geest.

My docht ick most my weer'en,
En da da da da dat wilt Ghediert
Se se seer vlijtigh van my keeren,
Daer 't om om om om om my swiert:
Ich repte kloeck mijn handen,
En bruyckte sulcken kracht,
Dat ick van mijn vyanden
Verscheye to to to to t'onder bracht.²⁾

Ick de'e al wat ick konde
In de de de dese felle strijd:
Ma ma maer kon tot geener stonde
Het va va va van my worden quijt.
Het volghde my ghestadigh.
Tot aen mijn Leger-stee,
Al waer 't my ongenadigh,
Seer groote que que que que quellingh de'e.

Noch heeft hy my gheslaghen
Seer de de de deerlijck in mijn Hart,
Da da dat my noch alle daghen
Doet do do do doodelijcke smart.
Dat sal niet eer ghenesen,

Voor sal verkreeghen zijn,
Een Diertje³⁾ van de dese,
Tot lichtingh va va va van mijn pijn.

Ti ti ti 'tis t'erbarmen

¹⁾ doodsgevaar²⁾ om het leven bracht³⁾ venusdierdtje, een
willig meisje

[9] SPOEYNT U VOETJES, TREET WAT AEN

Stemme: Tweede Karileen. Tekst (P. van Goor) en
melodie uit *Sparrens Vreughden-Bron I*, 1643

Een herderin spreekt haar schaapjes toe: het is ochtend, ga gauw de wei in. Het beekje vraagt ze een boodschap aan haar geliefde Cloris over te brengen: ze verlangt naar hem, hij laat haar te lang wachten. Ze wil gekust worden, nu, en zijn bruid zijn.

EILET IHR FÜSSE, SCHREITET VORAN

Eine Schäferin spricht zu ihren Schafen: es ist Morgen, geht rasch auf die Weide. Das Bächlein bittet sie eine Botschaft an ihren Geliebten Cloris zu überbringen: sie sehnt sich nach ihm, er lässt sie zu lange warten. Sie möchte geküßt werden, jetzt, und seine Braut sein.

COME ALONG NOW, GET A MOVE ON

A herdswoman speaks to her flock: it is morning, go quickly to the meadow. She asks the little brook to take a message to her beloved Cloris: she yearns for him, he has made her wait too long. She wants to be kissed, now. And, to become his bride.

Spoeyt u voetjes, treet wat aen,
Want Apol sijn paarden in gaet slaen,¹⁾
En Auroor,²⁾ haer vertoont,, soetjes, hoor,
Dus mijn vee,, gaet wat rasjens, dwaelt niet na
de Zee,
Soeckt Claver-wey,, Schuwt de hey,, op dat ghy,
Niet geniet, 't geen u baren mocht verdriet,³⁾
Pluckt gewas,, knabbelt gras,, voor 't gebas,⁴⁾
Van 't gediert,, ick u hoed,, schoon hoe seer
het tiert.

Stroomt neer, Beeckjes, spoet u ras,
Segh mijn Lief dat ick hem hier in 't gras,
Heb vertoeft,, al te langh, 'k ben bedroeft,
Om dat hy dus gaet wachten,en my laet in ly.⁵⁾
Ey bortelt uyt,, met geluyt,, dat het stuyt,
Dicht ontrent,, daer mijn Lief sich is gewent.
Met sijn Vee,, 't houden stee,, laet hem ree,
Hier doch zijn,, ach! ick bid, doet soo veel voor mijn.

Daer rijst soetjes 't Morgen-licht,
Die het vyer heeft in mijn borst gesticht,
Wiens gelaet,, m' heeft bekoort,, en sijn praet,
Mijn vervoert,,⁶⁾ doen hy eeuwigh my sijn trouheyt
swoer.

'K acht Konincks Kroon,, en sijn Throon,, niet so
schoon,
Noch soo waerd,, al de rijckdom van de aerd,
Als die geen,, die met reen,, langh geleuen,
M' heeft bekoort,, tot sijn Min, dies hy my behoort.

Kom dan Cloris, kust uw' Vrouw,
En geniet het geen ghy eertijds wouw,
Want de Trouw,, van ons twee, Man en Vrouw,
Heeft gemaeckt,, dies de lustes nae 't genieten
haeckt.

Kust Cloris kust,, laet de lust,, sijn geblust,
En voldoet,, d'langh-gewenschte vreughde soet,
Beesjes⁷⁾ Fluyt,, maeckt geluyt,, 'k ben de Bruydt.
Meest verheught,, want de tijt, roept nu om
geneught.

¹⁾ als Apollo met zijn zonnewagen verschijnen, wordt het
²⁾ ochtend³⁾ Aurora, de Dageraad⁴⁾ niets eet dat slecht voor
je is⁴⁾ geblaf⁵⁾ in narigheid⁶⁾ verleid⁷⁾ vogeltjes

[10] DRINCK-LIEDT

Stemme: Compagnon demy tour a gauche. Tekst en
melodie uit *Haerlemsche Mey-Bloempjes*, 1649

Oproep aan drinkebroers om zich aan het 'werk' te
zetten. Als wij de klok niet luiden – om aan het zuipen
te gaan – blijven de kroegen met hun wijn en bier
zitten. Het is nu tijd, ridders te paard, blaas op de

trompet – met andere woorden: actie, zuipen maar!

TRINKLIED

Aufruf an die Trinkgesellen, sich an die 'Arbeit' zu machen. Wenn wir die Glocke nicht läuten - um das Saufen zu beginnen - bleiben die Krüge mit Wein und Bier stehen. Es ist an der Zeit, Ritter zu Pferde,blast die Trompete - mit anderen Worten: fangt an, aber das Saufen!

DRINKING SONG

An appeal to drunkards to get to 'get on with it'. Sound the bell to get drinking lads or the taverns will be left with casks of wine and beer on their hands. It's time, get moving, sound the trumpet - in other words: action, get those taps flowing!

Kittebroers ¹⁾, wat sal 't doch beduyen,
Dat al de kroegen vol van wijn
Zijn, en van biers, indien
Wy niet gedueriglijck
De klokken luyen?²⁾
Siet hier den tijt die noodight ons de keel te netten,³⁾
Ghy Ridders gaeuw te paert, blaes op,
Blaes op, blaes op, blaes op Trompetten,
Blaes op, blaes op, blaes op Trompetten.

Vrede met Trommels en Musketten,
Dit sich hier toont een vroom ⁴⁾ Soldaat,
Klimt tot een hoogher Staet, ⁵⁾
Men sal op sulck een daedt
Wel vlijtigh letten.
Siet hier den tijt die noodight ons de keel te netten,
Ghy Ridders stijgt te paert, blaes op,
Blaes op, blaes op, blaes op Trompetten,
Blaes op, blaes op, blaes op Trompetten.

Stap wegh

¹⁾ drinkebroers ²⁾ de klokken luiden: plezier maken
³⁾ natmaken ⁴⁾ dapper ⁵⁾ hoge waardigheid

II VAN AMOUREUSE JOOSJE, met zijn grote Maet

Stemme: Fijtje Floris mijn Speelmeysje. Tekst en melodie uit *Haerlemsche Mey-Bloempjes*, 1649

Spotlied op Joosje, een jongeman op vrijersvoeten, die geen vrouw kan vinden. Maar de zanger weet wel iemand voor hem: een meisje met geld – dat past goed bij hem, want Joosje heeft ook rijke ouders. Ze is helaas een beetje lelijk, maar ook Joosje heeft een gebrek. Wat zal dat een mooi stel zijn, en wat zal het een bekijks trekken!

VOM AMOURÖSEN JOOSJE, mit seiner gute Freundin

Spottlied auf Joosje, einem Jüngling auf Freiersfüßen, der keine Frau finden kann. Aber der Sänger weiß durchaus jemand für ihn: ein Mädchen mit Geld, die gut zu ihm passt, denn Joosje hat auch reiche Eltern. Sie ist leider ein bisschen hässlich, doch Joosje hat ja auch einen Makel. Was wird das für ein hübsches Paar sein und was werden sie die Augen der Leute auf sich ziehen!

ON AMOROUS JOOSJEN, and his close girl friend

Satirical song to Joosje, a young man out courting who can't find a wife. But the singer does know someone for him: a girl with money - just perfect for him because Joosje has wealthy parents. Unfortunately she is a bit ugly, but then Joosje isn't perfect either. What a lovely couple they will make and just think of all the attention it will attract!

Joosje wil een Vryster kopen,
Voor sijn langh bespaerde gelt.
Och, de Knecht is so ontstelt:
Ick moet hem wat helpen lopen,
In dees' jammerlicheke noodd,
Of hy krijt sich selven doodt.

k'Weet by gort een aerdigh Meysje,
Soo van Aensicht als van Lijf,
Had hy dees maer tot sijn Wijf;
Wel is waer 't is kost'lyck Vleysje,

Hy komt me van rijcke Luy;
Dat en scheelt dan niet een Bruy.¹⁾

Heeft sy Paerden, hy de Waghen
Heeft sy Vleys dat haer verveelt,
Hy is oock niet mis gheedeelt,
Want sijn Vaer heeft sorgh ghedraghen;
Dat 's gien Spaens, verstaje dat:
't Is een Hylick in sijn gat.²⁾

Schoon al isse Mal ghebooren,
Groot van Mondt, van Neus van Kin,
Dat en brengt gien onlust in:
Want hy heeft me wat verlooren;
Daerom kies ick desen uly;
't Zijn twee Pen'gen om een Duyt.³⁾

Hoe sel Joosje dan gaen proncken
Met sijn Brackje⁴⁾ op de zy:
Struyf,⁵⁾ hier is gien weerga by,
Die soo mooy beknopt⁶⁾ kan loncken.
Al het Volck raeckt op de bien,⁷⁾
Om dit Paertjen eens te sien.

Al weer gewonnen

¹⁾ geen zier, ²⁾ in de roos ³⁾ twee penningen om een duit:
het dondert niet 4) nufje ⁵⁾ onzin! ⁶⁾ keurig ⁷⁾ been

[12] HOORT LOUWERIS-OOM

Stemme: Och! Haesje mijn Schat. Tekst (J.J. van Asten) uit *Haerlemsche Winter-Bloempjes*, 1647,
melodie uit J.J. Starter, *Friesche Lusthof*, 1627

Trijnje vraagt in deze 't Samen-spraeck haar Oom Louweris raad bij de keuze van een huwelijkspartner, zoals het hoort. Louweris' gedachten gaan uit naar Joris, want die heeft geld. Maar Trijn moet er niet aan denken met die zanik te trouwen - dan maar geen man. Ze heeft een betere kandidaat, en Oom Louweris zwicht alras voor zijn vurige nichtje: hij zal haar toch in zijn testament opnemen. Hij moet wel voortmaken met de bruiloft, vindt Trijnje, want ze is al zwanger en stel je voor dat haar vrijer haar laat zitten!

HÖRT ZU, ONKEL LAUWERIS

Trijnje fragt ihren Onkel Louweris um Rat bei der Wahl des Ehemannes, so wie es sich gehört. Louweris denkt an Joris, denn der hat Geld. Aber Trijn kann sich überhaupt nicht vorstellen, diesen langweiligen Mann zu heiraten - dann lieber kein Mann. Sie hat einen besseren Kandidaten, und Onkel Louweris gibt schnell dem Verlangen seiner leidenschaftlichen Nichte nach: er wird sie doch in sein Testament aufnehmen. Man muss sich mit der Hochzeit beeilen, denn sie ist bereits schwanger und stell dir vor, ihr Freier ließe sie sitzen!

LISTEN, UNCLE LOUWERIS

As is proper, Trijnje asks her Uncle Louweris for advice on the choice of a husband. Louweris suggests Joris because he has money. But Trijn won't even consider marrying that bore - she'd rather be single. She has a better candidate, and Uncle Louweris soon yields to his high-spirited niece: after all, she is taken care of in his will. Trijnje wants him to hurry up the wedding because she is pregnant and what if her lover leaves her in the lurch.

Trijn: Hoort Louweris-Oom,
Waerom dat ick koom:
Ich ben tot Trouwen ghesint;
Oock weet ick een Knecht,
(Ey raedt my eens recht)
Die mijne geweldigh bemint.
Wat souje me raen,
Soud' ick hem aenstaen,
Hoe duncket jou, goedt of quaedt?
Daerom, daerom, och! Louweris-Oom
Soo kom ick by jou om raedt.

Louweris: Wel Trijntje, me Kindt,
Siet watje begint,
Te Trouwen dat het wat in.¹⁾
Maer trouje die geen,
Jy weet wie ick meen,
Soo trouje noch nae mijn sin.
Daer sit vry wat goet,²⁾
En sooje dat doet,

Siet eens of Oom jou niet kent.
Ick sel, ick sel, versinje dat wel,³⁾
Jou maecken mijn Testament.

Trijn: Dat's Jores, niet waer?
Neen seecker, mijn Vaer,
Dan blijf ick noch liever die 'k ben,
Eer dat ick een bloedt
Wil Trouwen om 't goedt,
Een Saggelaer,⁴⁾ een Jan-Hen!
Wil jymer verbien
Te trouwen die 'k mien,
Ick wedme dan niemandt en krijght.
Daerom, daerom, och! Louweris-Oom
So bid ick dat jy toch swijght.

Louweris: Hoe steeck jij dus op,
Heer! wat hebj' ien kop.
Laet horen eens, Trijntjen, wie 't is,
Een Knoet⁵⁾ of een Mof,
Toch daer is niet of,
'k Meen dat icket half wal gis.
Maer daer leydt niet an,
Is hy een goet Man,
En datje te samen wel bent.
Ick sel, ick sel, versinje dat wel,
Jou maecken mijn Testament.

Trijn: Wat soo, da's een woordt!⁶⁾
Nou Oompje gaet voort,
En maeckt dat ons Hylick dan sluyt,
En Sondagh wilt-odt,
Ten eersten een Bodt,⁷⁾
Soo wordt ick alreeds de Bruyt:
't Is my om wat aers,⁸⁾
Ick drager wat swaers,
Wat raedt,⁹⁾ dat hy my nou liet!
Daerom, daerom, och Louweris-Oom,
Maeckt dat het ten eersten gheschiedt.

¹⁾ daar zit veel aan vast ²⁾ geld ³⁾ begrijp dat goed
⁴⁾ zeur ⁵⁾ Noord-Duitser ⁶⁾ goed gezegd! ⁷⁾ waarschijnlijk:
zorg dat er zondag een aankondiging wordt gedaan ⁸⁾ om
iets anders te doen ⁹⁾ stel je voor

Twee melodieën uit de *Oude en nieuwe Hollandse Boerenlietjes en Contredansen*, Amsterdam ca. 1700, gespeeld op de blokfluit:

Zwei Melodien aus den 'Alte und neue holländische Bauernlieder und Kontretänze', Amsterdam um 1700, gespielt auf der Blockflöte:

Two melodies from the 'Ancient and New Dutch Peasant Songs and Country Dances', Amsterdam ca. 1700, played on the recorder:

[13] **TE HAERLEM IN DE WITTE SWAEN**
Zu Haarlem im Weissen Schwan
In Haarlem in the White Swan

[14] **OUT HAERLEM**
Alt-Haarlem
Old Haarlem

[15] **'T SCHIJNT DAT MIJN ZIELTJE**
Stemme: Nu sich ondankbaer toont mijn, &c. Tekst uit *Sparens Vreughden-Bron I*, 1643, melodie uit *Amsteldamsche minne-zuchjens*, 1643

Klaaglied van een minnaar. Wat ik ook doe, mijn geliefde blijft nors kijken, ze reageert niet of ze begint te grauwen en snaufen. Straks ga ik er nog aan onderdoor. Laat ik haar maar vergeten, dit heeft geen zin. Ze kan de pot op. Van mij mag ze een zottenkap opzetten.

ES SCHEINT, DASS MEINE SEELE
Klaglied eines Liebenden. Was ich auch tue, meine Geliebte bleibt übellaunig. Sie reagiert nicht oder fängt an zu keifen. Ich gehe noch daran zugrunde. Vergesse ich sie lieber, es hat keinen Sinn. Sie kann mir den Buckel runter rutschen. Meinewegen soll sie doch eine Narrenkappe aufsetzen.
IT SEEMS THAT MY SOUL
Lamentation of a lover. No matter what I do, my beloved looks surly. She either doesn't react or she starts snapping and snarling. It will be the end of me.

I'll just forget about her, this is pointless. She can bugger off. She won't make a fool of me.

'T Schijnt dat mijn zieljtje sijn adem wil geven¹⁾,
Door 't genieten van bittere smaet,
Want hoe ick sucht of klaegh al mijn leven,
En soeck te krijgen een vrolijk gelael
Van mijne Nimphe door veel soetigheyt,
Soo set's een Trony²⁾ als yemandt die schreydt.
Wie kan dus leven in vreughden op aert,
Door dese wreetheyt die geen Liefde baert?

Geef ick een lonckjen om daer voor te krijgen,
't Geene mocht strecken tot lieflick vermaek:
Sy sluyt haer oogen en doet niet als swijgen,
Kijven en gnorren; als ickse genaeck,
Om eens te kussen de Lipjes en Mondt,
Met vinnigh krabben betaelt sy terstont.
'T is best gescheyden van dit gortigh³⁾ dier,
Als altijd hertseer in plaets van playsier.

Ick laet dan varen dit sottelick minnen,
Dat wel voor desen⁴⁾ het hooft heeft verwart,
En sal 't slechts onder mijn kousebant binnen,⁵⁾
Soo slaet de swarigheyt niet eens aan 't hart.
Is sy wat spijtigh, ick goyt inde wint,
En houdt voor rasen watse meer begint.⁶⁾
Dit is dan reys-gelt⁷⁾ voor 't lebbighe vleys:⁸⁾
Een kap met bellen,⁹⁾ 't fatsoen nae den eyen.

Om te proncken

¹⁾ de geest wil geven ²⁾ gezicht ³⁾ smerig ⁴⁾ eerder ⁵⁾ aan
mijn laars lappen ⁶⁾ en beschouw wat ze verder doet als
geraas ⁷⁾ wat ze nodig heeft in haar leven ⁸⁾ die rotgriet
⁹⁾ zottenkap

[16] TIJMES LOF na de Musijck Noten van 't vijfde Kusje, door C. Tijmesse Padbrué. Begint: Lest was ick met mijn Rosemondt. Tekst (Anthony Janssen) en melodie uit *Haerlemsche Winter-Bloempjes*, 1647. Zetting naar Padbrué.

Een loflied op Cornelis Tymenszoon Padbrué – de

'honingvloeiende' componist, zoals het klassieke epitheton wil - en tegelijk een liefdesverklaring aan een meisje. Hoe zoeter de tijm, hoe beter de honing, weet de bij. Zo is het ook met meisjes: hoe zoeter het meisje, des te vuriger ik in brand sta. De mooiste muziek ontspruit als honing aan het tijm-brein van (Tijm-messe) Padbrué. Bijtje, geniet ervan, zoals ik van mijn nimfjes zoetheid geniet - en beiden zijn we gelukkig. Dit ingewikkelde gedicht, met het woordspeling op de vadersnaam van de componist, heeft Anthony Janssen geschreven op de zangerige beginmelodie van Padbrué's *Vijfde Kusje* (*Lest was ick met mijn Rosemondt*), een van zijn nederlandstalige madrigalen.

TIJMES LOF nach den Noten von 't vijfde Kusje, von C. Tijmesse Padbrué.

Titel und Liedtext beruhen stark auf dem Wortspiel tijm = Thymian und dem Vatersnamen Tijmesse oder Tymensz. Ein Loblied auf Cornelis Tymenszoon Padbrué - dem 'honigfließenden' Komponist, wie das klassische Epitheton lautet - und zugleich eine Lieberserklärung an ein Mädchen. Je süßer der Thymian, desto süßer der Honig, weiß die Biene. So ist es auch mit den Mädchen: je süßer das Mädchen, desto heftiger stehe ich in Flammen. Die schönste Musik spricht hervor wie Honig aus dem Thymian-Gehirn von Padbrué. Liebe Biene, koste davon, genieße es, so wie ich die Süße meiner Nymphe genieße - und beide sind wir glücklich. Dieses verwickelte Gedicht hat Anthony Janssen geschrieben auf die melodiose Weise von Padbrué's *Vijfde Kusje*, einer seiner Madrigale in niederländischer Sprache.

HOMAGE TO TIJMEN to the notes of The Fifth Kiss, by C. Tijmesse Padbrué.

Both an ode to Cornelis Tymenszoon Padbrué (the 'honey-sweet' composer was his epithet) and a declaration of love to a young woman. As the bee knows: the sweeter the thyme, the better the honey. Girls are no different: the sweeter the girl, the more ardent I am. The most beautiful music is like honey to the thyme-enriched brain of (Tymensz) Padbrué. Enjoy it little bee, just as I enjoy the sweetness of my

Jan Miense Molenaer – *Vrolijk gezelschap*, 1631. Coll. Koetzer, Zürich.

Vier nette jongelui maken serieus muziek. Het meisje in het midden zingt uit een muziekboek. Met haar rechterhand slaat ze de maat. Naast haar bespeelt een jongeman een aartslijt met twee knikhalzen, met een mooie diepe bas. Het tweede meisje speelt dwarsfluit – in die tijd nog zonder kleppen. Helemaal rechts speelt een jongen viool. Hij klemt de viool niet onder zijn kin, maar laat de viool losjes op zijn schouder rusten, zoals toen gebruikelijk.

Op de achtergrond zien we hoe het niet moet: drinken, roken, rare liedjes zingen, elkaars edele delen betasten. Ook het tiktakspel links op de grond is een teken van zondig vermaak. De jonge muzikanten betrachten daarentegen de matigheid. Ze houden maat, letterlijk en figuurlijk. Zullen ze dat volhouwen?

We laten ze een ingetogen lied zingen, *Tijmes lof* [16]. De zang wordt begeleid op aartslijt, dwarsfluit en viool, precies zoals op Molenaers schilderij.

Jan Miense Molenaer – *Fröhliche Gesellschaft*, 1631. Coll. Koetzer, Zürich.

Vier schmucke junge Leute machen ernste Musik. Das Mädchen in der Mitte singt aus einem Musikbuch. Mit ihrer rechten Hand schlägt sie den Takt. Neben ihr spielt ein junger Mann eine Erzlaute mit zwei Knickhälzen, mit einem schönen tiefen Bass. Das zweite Mädchen spielt Querflöte – in jener Zeit noch ohne Klappen. Ganz rechts spielt ein Junge Geige. Er klemmt die Geige nicht unter sein Kinn, sondern

lässt die Geige in damals üblicher Weise lose auf seiner Schulter ruhen.

Im Hintergrund sehen wir, wie es nicht sein sollte: Trinken, rauchen, derbe Lieder singen, einander edle Teile betasten. Auch das Tiktak-Spiel links auf dem Boden ist ein Zeichen sündigen Vergnügens. Die jungen Musizanten dagegen beachten das Maß. Sie sind taktvoll, im wörtlichen wie im übertragenen Sinne. Werden sie es durchhalten? Wir lassen sie ein intimes Lied singen: *Tijmes lof* [16]. Der Gesang wird begleitet mit Erzlaute, Querflöte und Geige, genau so wie in dem Gemälde von Molenaer.

Jan Miense Molenaer – *Merry Company*, 1631. Coll. Koetzer, Zurich. Four respectable-looking young people make serious music. The girl in the middle sings from a book of music and beats time with her right hand. Next to her, a young man plays an archlute with two bent basses. The second girl plays a transverse flute – there were no keys yet in those days. At the far right, a boy plays the violin. He does not clasp it with his chin, but rests it loosely on his shoulder as was customary at the time.

In the background, a scene of revelry with people drinking, smoking, singing crude songs and pawing one another. The tik-tak game on the ground is also a sign of sinful pleasure. The young musicians, on the other hand, show moderation. They know when to stop, both literally and figuratively. Can they keep it up?

We have them sing a subdued song, *Tijmes lof* [16], accompanied by an archlute, a transverse flute and a violin, exactly like in Molenaer's painting.

little nymph - and we will both be happy. Anthony Janssen wrote this complicated poem with its pun thyme-Tymensz to the melodious opening tune of Padbrué's *Vijfde Kusje*, one of his madrigals in Dutch.

Hoe soeter Tijm, hoe eelder Bloem,
Hoe meerder ick 'er krachten roem:
Hoe soeter Nymph, hoe braver Maeght;
Hoe beter sij mijn ziel behaeght,

Want hoe de Bloemen mooyer zijn,
(Als Rare ¹⁾ Tijm, en Roos'marijn),
Hoe soeter Honigh dat de By
Daer uyt kan trecken aen 'er zy.

Hoe soeter dat mijn Nymphje praelt,
En met 'er lieve Ooghjes straelt,
En grinnikt met 'er rode mond,
Hoe meerder sy men Hartje wondt.

O Byetje! die de Blompjes weet,
Waer aenje nutst ²⁾ u tijdt besteet;
Ist niet uyt suyver Tymes kryt
Dat uyt 'et Harssen-breyen ontspruyt ³⁾

Van PADBRUÉ, dat geestigh Hooft?
Voor my, ick hebbet langh gheloof;
En kon'jet spreken teghen mijn,
Het soud'u eyghen segghen zijn.

Nu Byetje, suyght u Honigh-raet,
Uyt Tymes kryt, dat u aenstaet.
My sal mijn Nymphjes soet gesicht
Doen achten alle swaerhetyt licht.

De Tymes is u hooghste vreught,
En my, mijn Nymphjes frisse Jeught.
Elck heeft sen wens, ol soete By;
Gheluckigh ick, gheluckigh ghy.
¹⁾ zeldzame ²⁾ meest efficiënt ³⁾ alwat aan Padbrué's
hersens ontspruit, nl. zijn muziek

[17] HET GEHOOR

De melodie van een van de *Balletten der vijf sinnen*, uit de *Boerenlietjes* (Amsterdam ca. 1700), gespeeld op een soortgelijk flierefluitje als het meisje van *Het Gehoor* van Dirck Hals. Niet alleen in de beeldende kunst vormden de Vijf Zinnen een thema, ook in de dans en de muziek.

DAS GEHÖR

Die Melodie einer der 'Ballette der fünf Sinnen', aus den *Boerenlietjes* (Amsterdam um 1700), gespielt

Dirck Hals – *Het Gehoor*, uit de De vijf zintuigen, Mauritshuis, Den Haag. Het meisje speelt op een bijzonder dun fluitje, wellicht een flierefluit of wilgenfluit.

Dirck Hals, *Das Gehör*, aus den Fünf Sinnen, Mauritshuis, Den Haag. Das Mädchen spielt auf einer besonders dünnen Flöte, vielleicht einer Holunder- oder Weidenflöte.

auf einer Holzunterfläche wie sie auch das Mädchen im Gemälde *Das Gehör* von Dirk Hals (S.21) spielt. Nicht nur in den bildenden Künsten waren die Fünf Sinne ein Thema, sondern auch in Tanz und Musik.

THE SENSE OF HEARING

The melody of one of the 'Ballets of the Five Senses', from the *Boerenlietjes* (Amsterdam ca. 1700), played on a elder pipe or willow pipe similar to the one the girl is playing on Dirck Hals's painting *Hearing* (p.21). The Five Senses were a theme not only in visual arts, but also in dance and music.

[18] DOODEN-DANS

Melodie: Alst begint. Tekst (Veerder) en melodie uit *Haerlemsche Winter-Bloempjes*, 1647

Een danslied, vermoedelijk te zingen op bruiloften. Bij de dodendans droeg men volgens de 17e-eeuwse anekdote *De droeve Bruyluft* iemand die zich doodhield op de schouders om hem daarna op de grond te leggen. Vervolgens danste men om het 'lijk' heen dat het een lieve lust was, en tenslotte hoste men in polonaise het bruiloftshuis uit.

Dat laatste klopt in elk geval met dit dodendanslied: de rei (sliert dansers) gaat in de rondte en dan de zaal uit. Eerst waren oude kreupele mannen uitgedigd om in de rei mee te dansen, daarna oude wijven, oude vrijgezellen en tenslotte oude vrijsters.

TOTENTANZ

Ein Tanzlied, vermutlich bei Hochzeiten zu singen. Nach der Anekdote *Die traurige Hochzeit* aus dem 17. Jahrhundert trug man jemanden, der sich für tot hielt, auf den Schultern um ihm danach auf den Boden zu legen. Anschließend tanzte man um den 'Leichnam', dass es eine wahre Lust war, und zum Schluss tanzte man in einer Polonaise aus dem Hochzeitshaus heraus. Diese letzte Szene stimmt jedenfalls mit dem vorliegenden Totentanzlied überein: Die Reihe der Tänzer geht in die Runde und dann zum Saal hinaus. Zuerst waren alte, gebrechliche Männer eingeladen, um in der Reihe mitzutanzen,

danach alte Weiber, dann alte Junggesellen und zum Schluss alte Jungfern.

THE DANCE OF DEATH

A dance song, probably sung at weddings. According to the 17th century anecdote *The sad Wedding*, at a dance of death the guests carried the so-called 'dead body' of one of the revellers on their shoulders, then put it down on the floor. They then danced round the 'body' with great gusto after which they formed a line and danced out of the wedding house. That last part in any case tallies with this dance of death song: the round dance (chain of dancers) makes a circle, then dances out of the hall. Old, crippled men were first invited to join in, then old women, old bachelors and, finally, old maids.

Voeght u aan de Krans
Van ons Doodendans,
Overleefde Mans
Die kreupel gaen.
Stel u stockjes ree
En u kruckjes mee,
Die u oude wee
Ons wijseen aen.
Huppel homp, homp, homp
Met u dwarsse stomp,
Laet u oude Romp
Ons Rey versien.¹⁾
Yder stek hem radt
Met zijn ouwe gat,
En hy vat
Nae de schat
Die wy hem bien.²⁾

Ouwe Wijfjes kom,
Hippel mee rondtom,
Sia de Ketel-trom,
Tsa, dob, dob, dob.
Tree al hinckend' aen,
Laetje Spin-tuygh staen,
Vat u Toover-waen,³⁾
En rijdter op.
Schoor⁴⁾ u Bonte Rock,

Gheef ⁵⁾ u op de Stock,
Luy de zwarte Klock,
In Plutoos ⁶⁾ naem;
Onse gantsche Rey
Sal u doen gheley
Onder d'Aerd,
Daer de Waerdt
U acht bequaem.

Muffe Jongmans, hey!
Eer ons Dansse schey,
U veroudt gheley ⁷⁾
Begheeren wy.
Brengh ons nu 't ghemack
Dat u Trouwtje ⁸⁾ brack,
In de Leere Sack,
Aen brockjes by.
Spoed' u loome tredt
Naer het Doode bedt,
In de kringh geset,
Voor laet berouw.
Houwer vry wat plaets
Voor je ouwe Maets,
Die de noodd
Van de Doodt
Ons streckt een jouw. ⁹⁾

Kom al me op 't lest
En vervul de rest,
Ouwe Vrijsters, prest
U aen ons zy.
Schoon u d'Aerd' ontseydt
Alle vruchtbaerheydt,
Yder is bereyt,
Wy staen u by.
Zoo u Maeghdom huylt,
En in kreuckjes pruylt,
Gheef ons watter schuylt,
Wy smooren't uyt. ¹⁰⁾
Hey! tsa wacker aen,
Laet nu omme-gaen,
Onse Rey
Heeft gheley,
Dus gaen wy uyt.

¹⁾ aanhaken bij onze rei ²⁾ bieden ³⁾ toverstok ⁴⁾ schort op ⁵⁾
begeef ⁶⁾ god van de onderwereld ⁷⁾ verouderd gezelschap
⁸⁾ verloving ⁹⁾ vreugdekreet ¹⁰⁾ doven het uit

[19] DE BOERE VREUGHT

Die Bauernfreude

The Peasant's Delight

Melodie uit de *Boerenlietjes*, Amsterdam ca. 1700.

De landjeugd is verheugd op 't vrolyk Bruiloftsfeest
Van Floris met zyn Bruid; hier gaan 'er een aan 't danssen,
Daar zit 'er een en zingt, gints speelt een blyde geest,
Terwyl vast Bestemoehr de zorg draagt voor het schranssen.

Prent naar Adriaen van Ostade bij
het lied *Boerenbruiloft* ²⁰⁾ uit een
exemplaar van *Het vermaakyk
Buitenleven in de Koninklijke
Bibliotheek*, Den Haag.

De volgende liederen en melodieën zijn uit *Het vermaalkyk Buitenleven of de Zingende en speelende Boerenvreugd* (Haarlem 1716) met gravures naar Adriaen van Ostade.

Die nächste Lieder und Melodien sind aus 'Das vergnügte Landleben oder die singende und spielende Bauernfreude' (Haarlem 1716) mit Gravuren nach Adriaen van Ostade.

The following songs and melodies are from 'The Pleasant Country Life or the Singing and Playing Peasant's Delight' (Haarlem 1716) with engravings after Adriaen van Ostade.

[20] BOERENBRUILOFT

Zang: 't Groot Boeren Balet

Dit openingslied van *Het vermaalkyk Buitenleven* bezingt een prent van Ostade, gedrukt op een uitklapblad (p.23). We zien de bruiloft van Floris en Neeltje - iedereen krijgt een naam en mag wat zeggen. Het bruidspaar zit helemaal links te flikflooien. Rechtsachter Floris roert bestemoer (oma) in een pot kool. Maartje, Neeltjes moeder, maakt het bruidsbed op, links van haar zit haar man te koekeloeren. In het midden speelt Joosje op de viool, rechts van hem op de bank zingen Krelijs en Teun, terwijl Gijssje met Pleuntje op de muziek danst. Op de trap speelt zich een incident af: Klaas (met bierpul) maakt ruzie met Jaap (in de deuropening, half in het duister), die Kloentje, de dienstmagd, lastig valt. Kleine Meeuwis, het nakomertje rechts vooraan, krijgt van zijn moeder iets te drinken, terwijl de vader van het bruidspaar toekijkt. Het laatste woord is aan Jorden die we links op de voorgrond op de rug zien: hij drinkt het bruidspaar toe: gaan jullie maar gauw naar bed, kindertjes maken.

BAUERNHOCHZEIT

Dieses Eingangslied von *Het vermaalkyk Buitenleven* besingt einen Stich nach Ostade, gedruckt auf einem ausklappbaren Blatt (S.23). Wir sehen die Hochzeit

von Floris en Neeltje - jeder bekommt einen Namen und darf etwas sagen. Das Brautpaar sitzt verliebt ganz links. Rechts hinter Floris röhrt die Großmutter Kohl in einem Topf. Maartje, Neeltjes Mutter, bereitet das Brautbett, links von ihr sitzt ihr Mann und startet ins Leere. In der Mitte spielt Joosje auf der Geige, rechts von ihm auf der Bank singen Krelijs und Teun, während Gijssje mit Pleuntje zur Musik tanzt. Auf der Treppe ist diese Szene zu sehen: Klaas (mit Bierflasche) streicht sich mit Jaap (in der Türöffnung, halb im Dunklen), der Kloentje, die Dienstmagd, belästigt. Rechts vorne bekommt kleine Meeuwis, der Nachkömmling, von seiner Mutter etwas zu trinken, während der Vater des Brautpaars zuschaut. Das letzte Wort gehört Jorden, den wir links im Vordergrund von hinten sehen: er trinkt dem Brautpaar zu: geht ihr man bald ins Bett, Kinder machen.

THE PEASANT'S WEDDING

This opening song of *Het vermaalkyk Buitenleven of de Zingende en speelende Boerenvreugd* (Haarlem, 1716) sings the praises of an etching by van Ostade printed on a fold-out sheet (p.23). We see the wedding of Floris and Neeltje - everyone gets a name and can say something. The bride and groom sit to the left cuddling. Behind Floris, to the right, grandma stirs a pot of cabbage. Maartje, Neeltje's mother, makes up the bridal bed while to her left her husband sits twiddling his thumbs. In the middle Joosje plays the violin, to the right of him on the bench Krelijs and Teun sing while Gijssje and Pleuntje dance to the music. An incident plays out on the stairs: Klaas (with tankard) rows with Jaap (in the doorway, half in the dark) who is harassing Kloentje the maid. Meeuwis, the little afterthought at the front to the right, gets something to drink from his mother while the father of the bride and groom looks on. Jorden, on his back to the left in the foreground has the last word, a toast to the bridal couple: go to bed and make babies.

Floris en Neeltje, dat zoete lieve paar, Zyn te gaêr
Nu vereend voor 't Echaltaar.
't Heele huis is opgesierd,

Wyl men hier de Bruijloft viert
Van deez' twee: 't Is vol vreugde op deeze stee.
Bestemoeder, rad ter been,
Heeft de pot vol kool gesneêen, Zy alleen,
Kookt en smookt, schoon oud van leén.

Maartje, de Moeder van Floris' lieve Neel, Is geheel
Vol van vreugde en zoet gekweel;
Zy maakt 't Bruijloftsbedje klaar,
Als toen zy de Bruid eens waar
Met haar Man, Die nu met een volle kan
Zit, verheugd, op zyne stoel,
En beschouwt het zoet gewoel, Jongmans doel;
Maar zyn oudheid maakt hem koel.

Kyk 't zoete Joosje, hoe zaagt hy als een man,
Wel hy kan
Daar ook al zo vry wat van.
Ziet hoe speelt hy op de Veel, ¹⁾
En hoe lief zingt jonge Kreef
Met zyn Teun; de aller nieuerwetste deun.
Gysje die danst na de trant,
En recht na de Speelman's hand, Met verstand,
Trots den besten Boer van 't land.

Kyk eens na Klaasje, met Kloentje op den trap,
Kyk hoe schrap Staat hy, met een volle flap, ²⁾
En hy zegt: "Laet los de Maid,
Eer dat ik je strak iens smait,
Net en krek, Deuze pul viak veur je bek;
Wilje zoenen? zoentje daer
Op de vloer, in 't openbaer, By mekaer,
Of ik trekje by het haer."

Jaapje de ploeger vat Kloentje by de mouw,
"ik Wil het nou," Zegt hy doen, "Wet roert 'et jou?
Laet me los de Vraister, ras!
Kom myn zoete braeve tas, ³⁾
Kom by myn, Ik zel tog je Bruidegom zyn:
"ik Wed dat jy 't niet raed," zei Kloon,
"ik Gaf dan liever Klaes een zoen, 'k Wil 't niet doen,
Laet je Moér je nog wet voén." ⁴⁾

Meeuwjtje, het kleintje, gezond en wel te pas,
Grypt na 't glas
Of 't vol wyn geschenken was.
Ziet hoe dat het gujtje lagt,
Wyl hy op het glaasje wagt;
't Liefste kind, Dat van Moér zo word bemint.
Ider een die is verblyd,
En ook vol van vrolykheid, In deez' tyd.
't Drinkt en zingt, tot knegt en meid.

Jorden aan 't wensen, de Bruijloft was gedaan,
"t Za vat aen," Zegt hy, "'t glas zo vol gelaën.
Zie eens Floortje, dat moet uit,
Op gezondheid van jou Bruid,
Dat je in 't jaer Hebt een kind gelyk de Vaér,
Of een Maisje, dik en vet.
Daer meê alles weg gezet, Schoon en net.
Dan jy beidjes t'zaem na bed."

¹⁾ vedel ²⁾ kroes met klapdeksel ³⁾meid ⁴⁾ laat je moeder je nog wat te drinken geven (uit de borst)

21 DE WESTFEELING MIT DEM KINNE

Zang: Van de Harder

Een lied in het Westfaals, waarmee de spot wordt gedreven met de vele landarbeiders uit Duitsland die in Holland werk zochten. Het gaat om Ostade's *Pater familias* – de huisvader, die zijn krijsende kind tot bedaren probeert te brengen met de pap, die zijn vrouw aan het koken is:

Nou jij hondsvodje (boefje), waarom huil je zo naar mij? Moeder zet een potje met brij voor je op.

Het lieve kind krijt om gek van te worden, Wanneer het wil vreten, etc.

Vader wil de dokter halen, want het kind spuugt alles weer uit en heeft al zeven weken niets dan harde groene keutels geschenget. Als ik niet zeker wist dat ik je vader was, zou ik je achter het behang plakken.

DER WESTFALE MIT DEM KINDE

Ein Lied in westfälischem Platt, womit Spott getrieben wird mit den vielen Landarbeitern aus Deutsch-

land, die in Holland Arbeit suchten. Es geht um Ostades *Pater familias* - dem Hausvater, der sein schreiendes Kind zu beruhigen sucht mit dem Brei, den seine Frau gerade kocht.

Nun du Hundsföttchen, warum schreist du so nach mir? Mutter setzt einen Topf mit Brei für dich auf.
Das liebe Kind schreit zum Verrückt werden.

Wenn es man fressen wollte. usw.

Vater will den Doktor holen, denn das Kind spuckt alles wieder aus und hat schon sieben Wochen nichts als harte grüne Köttel ausgeschieden. Gut daß er weiß dass er wirklich der Vater ist, denn sonst wäre es zuviel für ihm.

THE WESTPHALIAN WITH HIS CHILD

A song in Westphalian mocking the many farm workers from Germany that came to Holland looking for work. It is about van Ostade's *Pater familias* - the family man trying to calm down his screaming child with the porridge his wife is making.

Well you little rascal, why do you blubber at me like that? Mother is fixing some porridge for you.

*The sweet child drives you mad,
When it wants to eat, etc.*

Father wants to get the doctor because the child spews everything out again and hasn't shat anything but hard, green turds in seven weeks. Luckily he knows that he really is the father, otherwise it would be too much for him.

Noe doe hunnesfotke Woe schreijet sou tho mik?
Moeme zet yn Potke Mit bryken up veur dik,
't Lieve Kinne kriet tho roozen dol,
Wen 'et man vretten wol,
't Eft nein dret tho vretten,
Moeme kumt mit brie ou bie,
't Kinne mut wat etten,
't Is tho roozen dol no brie.

Noe mien kleen zoot meike, Noe, meecket nicht
the bunt,
Spyet soeker breike Nicht wedder ut hem mund,
Noe noe, weezet man tho vredden dan,
'k Wyt nicht woe 'k arme Man

Mit dem Kinne meecket,
't Eft up stunt, went brieken et,
Ut hem lieve breeket,
'k Wyt nicht wat dem Kinne let.

'k Wol yn Dokker sprekk'en Dat 'et wat tuges gef't;
't Zunt balt zooven wekken Dat 'et nicht dretten heft
Assen grunnen kuttel wie yn styn,
't Eft liejen drettel pyn.
Noe mien Leef, doe muste
Zwiegen: 't lagt milk tho dem Kin,
Wennet zunners wuste
Dat 'k 'er zulvert Voor vom bin.

Jan, in zyn eenzaamheid, veracht het dartel minnen;
Want 't schoon kristalle nat van Baghus streetl zyn zinnen.

22 JAN PRYST DEN KLAAREN WYN

Mars van de jonge Prins van Vriesland

Deze boerenkop van Ostade krijgt de naam Jan toebedeeld. Jan is eenzaam en zoekt zijn troost in de fles, die hij streetl als ware het een boerenmeid. Weg met de liefde, leve de drank!

JAN PREIST DEN KLAREN WEIN

Dieser Bauernkopf von Ostade bekommt den Namen Jan verliehen. Jan ist einsam und sucht Trost in der Flasche, die er streichelt wie eine Bauernmagd. Fort mit der Liebe, es lebe der Trunk!

JAN PRAISES HIS WINE

This peasant portrayed by Ostade, named Jan, is lonely and seeks solace in the bottle that he strokes as if it were a peasant girl. Away with love, long live booze!

Jan pryst den klaaren wyn,
 En laakt het daretel minnen,
 Het helder kristalyn
 Dat streetelt hy voor zyn Tryn.
 Hy zegt: Kristal, Uw geest die zal
 Meer doen En voën
 Als ooit een maagd, Uw kragt die vaagt
 De smert Van 't hert,
 Geen vreugd op aard, Of word gebaart
 Door u; Ik schuw
 De malle min van Tryn,
 En prys den klaaren wyn.

De held're Wyn verheugd,
 En 't minnen doet my zugten.
 O Baghus! 'k prys uw deugd,
 Gy mint en kweekt de vreugd.
 Weg malle min, Vlied uit myn zin:
 De Wyn Zal myn
 Verheugen doen, En lusten voën;
 Ik haat Het kwaad
 Van 't minnevier; Weg, weg van hier!
 't Kristal Dat zal
 My streetelen voor myn Tryn.
 O schoon kristalle Wyn.

23 VRYAZIE TUSSEN KOERT EN ANGENIET

Giga Anglois

Ostades prent (p.28) lijkt een onschuldig buurpraatje, maar in het *Vermaaklyk Buitenleven* maakt men er een huwelijksaanzoek van. Koert spreekt Agniet aan, die weduwe is van Symen. Op zijn sterfbed had hij haar laten beloven geen nieuwe man te trouwen om hun naastig bijnegespaarde kapitaaltje in stand te houden. Maar Koert stelt haar gerust: hij zal hard voor haar werken. Na nog enig tegengestribbel krijgt hij Agniet zowaar het bed in.

LIEBELEI ZWISCHEN KOERT UND ANGENIET

Ostades Druck (S.28) sieht aus wie ein unschuldiges Bauerngespräch, aber im *Vermaaklyk Buitenleven* wird ein Heiratsantrag daraus. Koert spricht Agniet an, die die Witwe von Symen ist. Auf seinem Sterbebett hatte er sie geloben lassen, dass sie keinen neuen Mann heiraten sollte, um das fleißig zusammengesparte Kapital beieinander zu halten. Aber Koert beruhigt sie: er wird hart für sie abeten. Nach einigem Sträuben bekommt er schließlich Agniet tatsächlich ins Bett.

THE COURTSHIP OF KOERT AND ANGENIET

Van Ostade's etching (p.28) seems to portray an innocent chat, but *Vermaaklyk Buitenleven* is about a proposal of marriage. Koert proposes to Agniet, Symen's widow. On his deathbed Symen had made her promise not to remarry, thus preserving their hard-earned savings. But Koert sets her mind at rest: he will work hard for her. After some persuasion he does get Agniet to the marriage bed.

Ang'netje had haare klein Kipjes gevoerd,
 Haar Vlasje gesponnen gedraaid of gesnoerd;
 't Blank Garen, van kleurtje,
 Gehaspeld voor 't deurtje,
 Aan stringetjes netjes getoerd.
 Koert komt 'er getreden,
 En rust zyne leden,
 Al leunende, op zyne stok.
 Maisje myn lief, myn pangd.

Ang' niet, een weduwvrouw, nog jeugdig in haar tyd,
Word, wyl zy haspelt, voor haer deur van Koert gevryd.

Daer is nu myn handg,
Ik wouje wel trouwen,
Zegt hy, voor myn Vrouwe,
Kom, treen wy in 't Huwelyks jok.

"Weg," zegtze tot Koertje, "ik blyf 'er allien,
Ik leef veel geruster in stuite, met vre'en.
Myn Symen die zaide:
Ei Wyfje, zo 'k schaide
Hier van u zo mint 'er geen ien.
Myn Symen die was 'er
Een goelyk oppasser.

We hebben mooi goedje vergaerd;
Myn Kas is wel voorzien
Van geld, zo ik mien,
Daer kan ik van leeven.
Nog zy hy: ik geee
U alles, maer 't boeltje wat spaert."

"Ang'nietje, myn engel, ik zel het vergoen,
Met dooven en wroeten, om voordeel te doen.
O laet ongs een raisje
Vereenen, och Maisje,
Selweeken ik word 'er zo groen! ¹⁾
Nou, zegtze tot Koertje,
Jou dartele boertje,
Uw vreijen dat zou wel gaen,
Als gy uw mooije prael
Verplaetste in de daed,
Dan word ik uw Wyfje,
Dan min ik uw lyfje,
Dan lap ik het Hailikje aen."

Hy zegt 'er: "Ang'nietje nu ben ik gerust,
Myn liefje, myn suiker, nu eensjens gekust;
Ik zeiye zo lieven,
Zo dikwils gerieven,
Ach zoeter, myn brytje, myn lust.
Nu komen ongs goedjes,
Ongs schapen en koetjes,
Ongs boeltjes, ook meé by een.
Liefje, de min brangd in
Myn lyf en myn zin,
Kom wiltze wat koelen,
Wat lessen, wat spoelen,
Ang'nietje, ze kruipt na beneën."

"Weg," zegtze, "jou lubbert,²⁾ het is nog gien tyd
Wagt tot je ter deegen in 't Huwelyk zyt,
Dan kunje het minnen,
Met vreugde beginnen,
Jou hertje dat bringt na de maid."
"Ach, moet ik die plaegen,"
Zegt hy, "nog verdraegen,
Myn lyfje staet in den brangd!
Zagie myn hert en nier,

Ze zyn als het vier
Van binnen en buiten,
Ik kan 't niet meer uiten,
Zo ik 'er geen middelen vangd."

"Kom treën wy na binnen jou gujtje, jou fielt,"³⁾
Zo zegte, eer het brangden uw hertje vernielt:
De jongeliens kragten
Dientmen te verzagten,
Daer zazelis Symen⁴⁾ van hielt.
"Och," zegt hy, "myn engel.
De minnegods bengel
Die kruipt door myn vlees en bloed.
't Lieven heeft groote kragt,
Geweld en veel magt,
Het prangtje de zinnen,
Het doetje verwinnen.
Het smaektje, lik suiker, zo zoet."
¹⁾jeetje, wat word ik geil²⁾sukkel³⁾boef⁴⁾Symen zaliger

24 KEES ZIT VAN 'S MORGENS VROEG

Zang: Spanjolette

De boer die uit het raam van de kroeg kijkt (p.29)
heet Kees. Hij probeert wat bij te verdienen met tik-tak,
een voorloper van het huidige triktrakspel. Van-
daag wint hij van Jan Piet en Krelis, maar hij verliest
ook wel eens. Vrouw Trijn runt de boerderij, maar het
resultaat van al haar gesloof verdwijnt in de kroeg.

KEES SITZ VON MORGENS FRÜH

Der Bauer, der aus dem Fenster der Schenke guckt
(S.29), heißt Kees. Er versucht etwas zu verdienen
mit Tiktak, einem Vorläufer des heutigen Triktraks-
spiels. Heute gewinnt er etwas von Jan Piet und Krelis,
aber er verliert auch wohl mal. Frau Trijn bewirt-
schaftet den Hof, aber das Ergebnis all ihrer Mühe
verschwindet im Gasthaus.

KEES SITS FROM EARLY MORNING

The peasant Kees is looking out a tavern window
(p.29). He tries to earn a bit extra with tik-tak, a pre-
cursor of our backgammon. Today he wins from Jan

Piet and Krelis, but he loses sometimes too. Mrs
Trijn runs the farm, but the result of all her toiling dis-
appears in jug and tavern.

Kees zit, van 's morgens vroeg, in de Kroeg.
Hy wint met spaen en ploeg niet genoeg,
Daarom zit hy by 't Tiktakbord en kan van Tryn,
die pry,¹⁾ vry.
En hy maakt zyn banden als een man.
Als hy schut en rest, staat zijn Spel het best,
En hy slaat Jan Piet zyn lopers op het lest,
Van 't oost na 't west.
Zo dat Krelis by de Heeren
Als een mens meê leert Verkeeren.
Maar hy maekt (o spyt)
In de Kroeg zyn tyd en ook menig mooijje stuiver
kwijt.
Tryntje laat hy met zyn Koeijen
In het land alleenig knoeijen,

Verkeerde Nering
Baart sobere Neering.

En zy loopt voor hem, om rust en vreê,
Met boter, kaas en stremmelis²⁾ in steê.
Maar de Landheer trekt vast niet,³⁾
En het smart haar datze ziet
Dat 'er van haar spoet
En slooven datze doet,
Niet overschiet.

¹⁾ kreng ²⁾ stremsel ³⁾ Kees verliest met gokken

25 DRIES SCHOON KAAL

Een lied over een man met luizen, gespeeld op hobo, blokfluit, citer en basviool.

DRIES, OBWOHL ER KAHL IST

Ein Lied über einen Mann mit Läusen, gespielt mit Oboe, Blockflöte, Cister und Bassgeige.

ALTHOUGH DRIES IS BALD

A song about a man with lice, played on the hobo, recorder, cittern and bass violin.

26 ZAAMENSPRAAK TUSSEN MAN EN VROUW

Op Ostades portrettenpaar (p.31) zien ze er heel vreedzaam uit, maar in hun samenspraak schelden de echtelieden elkaar voor rotte vis – in het Westfaals plat. Heb je nou alweer in de kroeg gezeten? – Wat heb jij daar van te zeggen, dat doe ik wel vaker – Ach, wat zit ik in de puree – O jij duivel, ik wou dat je dood was. Enzovoorts.

GESPRÄCH ZWISCHEN MAN UND FRAU

Auf Ostades Doppelporträt (S.31) sehen sie ganz friedlich aus, aber in ihren Gespräch beschimpfen sich die Eheleute einander als verdorbenen Fisch - in westfälischem Platt. Hast du mal wieder im Krug gesessen? - Was geht dich das an, das tue ich noch häufiger. - Ach, was sitze ich in der Patsche! - O du Teufel, ich wünschte, du wärst tot. Usw.

DIALOGUE BETWEEN MAN AND WIFE

The couple in this portrait by Van Ostade (p.31) look peaceful, but they are at verbal war - in Westphalian

dialect. Have you been to the tavern again? - What if I have? It's not the first time. - So I'm in hot water - Oh, you devil, I wish you were dead. And more of the same.

Vrouw: Hebstoe dan das ongeweser wied'rom in de Kreug gefeurt?

Man: Wel wat wolstu door van haben, Wyb?
Das is wel mein gebeurt.

V: Ach, was lyd ich grootsen nood!
M: O doe dybel weerstoe dood.

V: Dyne Kinner, die erhinner, sterben schier van hongersnood.

M: Gibse krauwft of haut te fretsen, zo schytzen zy zich nich dood.

V: Ach was lyd ich grootsen nood!
M: O doe dybel weerstoe dood.

V: 'k Wol das ich waer blind geweezen, wan ich dier hond haab gezien.

M: Wyb, in dynen oog geschissen, zo wil 't naer uw wens geschien.

V: Ach was lyd ich grootsen nood!
M: O doe dybel weerstoe dood.

V: Ei zo soef doe galgevogel, pik on zwabel in dyn lyb.

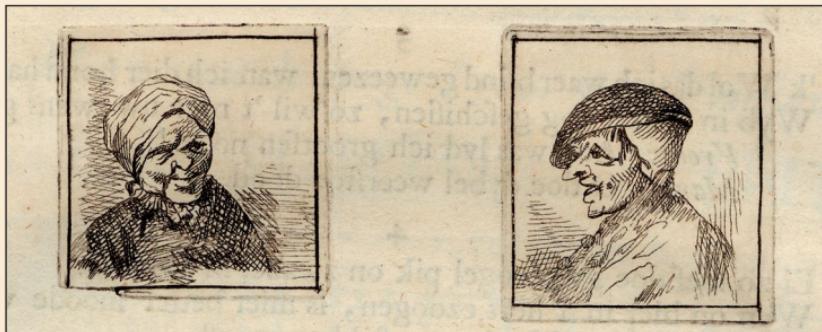
M: Wyn on bier in't hert ezoogen, is mier betser, snoode wyb.

V: Souf das her an stikken moest.
M: Daer soe haab ich geinen loest.

V: 'k Wol das ich in Himmel waeren, ich moes 'er doch einmal in.

M: 'k Wol das ou was van der aerde, dan haab ich het naer myn zin.

V: Ach was lyd ich grootsen nood!
M: O doe dybel weerstoe dood.

GLO 6056

Judith Leyster - *Meisje met luit*, 1631. Duitsland, particuliere collectie

Judith Leyster - *Junge frau mit Lute*, 1631. Deutschland, Privatsammlung

Judith Leyster - *Women with lute*, 1631. Germany, private collection

Opname

augustus/september 2003
in de N.H. Kerk te Bunnik
Jean van Vugt Productions

Producer/editor
Jean van Vugt

Balans- en Opnametechniek
Onno Scholtze

Afbeelding omslag
Frans Hals, *De Mulat* (1628-1630)
Museum der bildenden
Künste, Leipzig

Omslagontwerp en opmaak
Charlotte Boersma
Artwize, Amsterdam

Productiebegeleiding
Paul Janse

website:
www.globerecords.nl

© 2003 © 2013
Klaas Posthuma Productions
Made in Austria

GLOBE™ is a registered trademark
of Klaas Posthuma Productions
Castricum, The Netherlands